

Restoration of

TORAH
ministries

—HET FAMILIE STUDIEHUIS—

STUDIE VAN DE PARASHAT HASHAVUAH DOOR THEMATISCHE ANALYSE

Welkom bij Mishpachah Beit Midrash, het Familie StudieHuis. Elke Shabbat komen we samen in ons huis en bestuderen de Geschriften, in het bijzonder de Torah. Het is een leuke tijd van openbaring ontvangen van de Ruach HaKodesh (H.Geest) Iedereen doet mee—volwassenen en kinderen—als we het Parashat HaShavuah (wekelijkse Parashah) schema volgen. We wijden ons aan het bestuderen van de Torah omdat de Torah de fundatie voor de hele Schrift is. Derhalve zal een grondiger inzicht in de Torah ons helpen om de rest van de Tanakh (O.T.) en de Brit HaChadasha (N.T.) beter te begrijpen. Bovendien, zoals Yeshua zelf verklaarde, onderwijst de Torah over Hem. Dus bestuderen we de Torah opdat we dichter tot Yeshua, het doel van de Torah, zouden kunnen komen.

Als gelovigen in de Messias hebben we de schat aan wijsheid der wijzen van Israël ontdekt. Deze mannen, die zich toegewijd hebben aan het bestuderen van de Torah, hebben ons een rijk erfgoed nagelaten. Deel van dat erfgoed is een unieke studiemethode om te leren en de Schrift te interpreteren. Dit wordt thematische analyse genoemd. In thematische analyse zoeken we naar de onderliggende thema's/topics van elke passage in de Schrift. Door het bestuderen van Schriftverzen, verwant door een gemeenschappelijk thema, lijn per lijn en regel per regel onder de loep te nemen, opent de Schrift zich voor ons op een unieke manier, die duidelijk door de Ruach HaKodesh geïnspireerd is. Passages die voorheen raadselachtig leken, beginnen zinvol te worden en verschillende niveaus van wijsheid en begrip ontvouwen zich voor onze ogen.

Thematische analyse van de Schrift is gebaseerd op de volgende constructies:

- 1) Mozes schreef de Torah als vijf *afzonderlijke* boeken zoals de Ruach HaKodesh hem inspireerde.
- 2) Aangezien Adonai hem deze woorden liet afscheiden in vijf afzonderlijke boeken, veronderstellen we dat elk boek een unieke boodschap of thema had.
- 3) Binnen elk boek zijn de woorden geschreven met twee paragraaf-lijkende onderverdelingen die de woordstroom onderbreken.
- 4) Aangezien Adonai Moshe gebod de individuele boeken te verdelen in kleinere paragraaf-lijkende porties of *Parshiot*, veronderstellen we dat elke Parsha als een afzonderlijk onderdeel geschreven werd, want elk van deze Parsha's probeert een unieke gedachte, thema, beeldvorming of bewustmaking over te brengen.

Bijgevolg denken wij, aangezien Adonai deze onderverdelingen inspireerde, dat ze **ZEER** belangrijk zijn. We gebruiken deze Godbeademde verdelingen als basis voor onze thematische analyse van de Schrift. Eens je begint met het thematisch interpreteren van de Schrift zal je onmiddellijk **ZIEN** dat Adonai Zijn woorden schreef op een manier die overeenstemt met de intentie dat ze zo thematisch zouden worden geïnterpreteerd.

Hier is een voorbeeld van hoe een Parsha verdeling eruit ziet ...

s—Parsha Stumah (meervoud, stumot)—Een op een paragraaf lijkende onderbreking geïnspireerd door de Ruach HaKodesh, nog steeds zo behouden in koosjere Torah Rollen, waar op de zelfde tekstlijn minstens negen blanco spaties staan tussen een woord en het daaropvolgende woord.

-yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a
-yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a
-yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a

p—Parsha P'tuchah (meervoud, p'tuchot)—Een op een paragraaf lijkende onderbreking geïnspireerd door de Ruach HaKodesh, nog steeds behouden in koosjere Torah Rollen, waar er tot aan het einde van de tekstlijn blanco spaties zijn en de verdere tekst niet begint tot op de volgende regel. (Hebreeuws wordt van rechts naar links gelezen)

-yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a
-yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a
-yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a -yhl a

Onze studie is leuk en interactief. Iedereen draagt bij aan de discussie. De lessen zullen ook informatie voor kinderen bevatten. Zij zijn verantwoordelijk voor het beantwoorden van vragen en het oplossen van een woordpuzzel of andere leuke geschreven activiteiten. Kinderen zijn natuurtalenten in het midrashen en het thematisch verbinden van Schriftverzen!

Na de Beit Midrash, zullen we afscheid nemen van de Shabbat met een traditionele Havdallah samenkomst. Dus, kom en voeg u bij ons als we deelnemen aan een discussie die eeuwen geleden begon! We voelen ons bevoordeeld om aan deze aloude discussie te mogen deelhebben die praktische toepassingen voor onze huidige tijd geeft. Dit wekelijks onderricht veronderstelt dat je veel Hebreeuwse denkconcepten verstaat. Als je niet vertrouwd bent met Torah studie, begin dan a.u.b. met het lezen van de vijf inleidende artikels in verband met deze wekelijkse studies. Je kan ze vinden op ...

<http://restorationoftorah.org/>

Klik dan enkel op de link getiteld, *Mishpachah Beit Midrash's Parashat HaShavuah!*

Deze les is aangeboden in een **zelfstudie** formaat met een groot aantal vragen. Om mijn antwoorden op de vragen te zien, ga je gewoon met de muis over het woord **Vayishlach** aan het einde van de vragen (HTML) of de gehighlighte vraagtekens (WORD). Als je dit in een gewone email versie bekijkt, zal de functie van de muis niet werken; daarom zijn de antwoorden ook als voetnoten voorzien, zodat je het artikel met de antwoorden kan uitprinten. Dit artikel kan je vinden op de volgende link, die je ook zal toelaten mijn antwoorden te zien, gewoon door de functie met de muis te gebruiken.

<http://restorationoftorah.org/WeeklyParsha/MBMVayishlach.htm>

Ned. vert. Simone Van Goethem & Philippe van Mechelen

—Parashat HaShavuah—

ח'ל .vYw

Vayishlach

(En Hij Zond)

Bereishit 32:4-36:43

(Genesis 32:4-36:43)

This Week's Parshiot

- 1 Genesis 32:4-33:17 s
- 2 Genesis 33:18-20 s
- 3 Genesis 34:1-30 p
- 4 Genesis 34:31-8 p
- 5 Genesis 35:9-22 p
- 6 Genesis 35:23-29 p
- 7 Genesis 36:1-19 s
- 8 Genesis 36:20-30 s
- 9 Genesis 36:31-43 p

DE PARSHA BEGRIJPEN

[GENESIS 32:4-33:17](#)

Doelstelling—Leren hoe 1) het hoofdthema van de Parsha te interpreteren, 2) thematische connecties met de Parsha maken en 3) leren een beter begrip van de bewuste Parsha te verwerven doorheen haar thematische connecties met andere delen van de Schrift.

Genesis 32:4-33:17 begrijpen (Deel I)

- I. Ik heb de Parsha van deze week in het bijzonder gekozen omdat het ons voor een aantal “problemen” stelt. Met **problemen** bedoel ik feiten die niet altijd steek houden voor de modale lezer, zoals ik. Sorry voor de subjectiviteit van mijn definitie van het woord **problemen**. Laten we een algemeen overzicht opstellen van het verloop van de gebeurtenissen in de Parsha. Probeer het zelf eens voor je naar het mijne kijkt. Denk eraan, ik ben niet de referentie. Jouw overzicht kan verschillend en zelfs correcter zijn dan het mijne. Het punt is, leer overzichten maken! • Houd ook de titels van je overzicht zo kort mogelijk. De titels van je overzicht kort houden, dwingt je een meer algemeen thema te formuleren

- Genesis 32:4-7—Jacob brengt Ezau op de hoogte van zijn terugkeer.
- Genesis 32:8-24—Jacob maakt zich klaar om Ezau te ontmoeten.
- Genesis 32:25-33—Jacob worstelt met een engel.
- Genesis 33:1-15—Jacob en Ezau ontmoeten elkaar.
- Genesis 33:16-17—Jacob en Ezau gaan verschillende richtingen uit.

Laten we ons voornamelijk concentreren op de eerste vier delen van ons overzicht.

- A. Lees [Genesis 32:4-7](#). Zelfs voor we Genesis 32:7 lezen, hoe weten we dat Jacob uitermate bezorgd is over Ezau's gevoelens i.v.m. zijn terugkeer?¹ Waarom was Jacob bezorgd over Ezau's reactie op zijn terugkeer?² Okay, dit is de situatie. De laatste keer dat Jacob Ezau zag, koesterde hij moordgedachten. Twintig jaren zijn voorbij gegaan en Jacob wil weten of Ezau hem nog steeds wil vermoorden.
  - B. Lees [Genesis 32:7-8](#). Let op de informatie die Jacob van zijn boodschappers krijgt en op Jacob's antwoord. Wat kunnen we verwachten dat zal gebeuren als Jacob en Ezau elkaar ontmoeten?³
  - C. Lees [Genesis 32:7-23](#). Welk woord kenmerkt Jacob's emotionele toestand?⁴ Zoals je kan zien, Jacob haastte zich bevreesd. Hij is enorm bang voor de levens van zijn familie.
  - D. Lees [Genesis 32:25-33](#). Lijkt deze passage niet vreemd? Natuurlijk wel. Deze passage doet onmiddellijk vele vragen rijzen. Wie is de man? Wat is er gebeurd dat maakt dat ze beginnen worstelen? Waarom wilde Jacob dat de engel hem zegende? Lijkt deze passage iets te maken te hebben met de hereniging van Jacob en Ezau?⁵ Ik moet toegeven dat ik het antwoord op deze vragen niet weet; maar hopelijk kan ik je wat inzichten verschaffen die je een stapje dichtert tot de betekenis van deze gebeurtenissen zullen leiden. Laten we voorlopig deze sectie overslaan en er later op terugkomen.
  - E. Lees [Genesis 33:1-15](#). Lijkt deze passage te passen bij de eerste passage die we in deze lange Parsha gelezen hebben? Waarom of waarom niet?⁶ Met andere woorden, Genesis 32:4-24 leidt ons ertoe te geloven dat Ezau met moordzuchtige gedachten naderde, dezelfde die hij had toen Jacob voor zijn leven vluchtte. Dan opeens, toont Genesis 33:1-15 ons een totaal ander beeld van Ezau dan wat van hem wordt afgeschilderd in de beschrijving van de boodschappers van Jacob en Jacob's angstige handelingen. Dit zou onmiddellijk onze aandacht moeten trekken!
- II. Wat is er gebeurd? Kan je me vertellen wat er gebeurd is tussen Genesis 32:4-24 en Genesis 33:1-15?⁷ Zie je dat? Hierboven heb ik je gevraagd of Genesis 32:25-33 iets te maken had met de hereniging van Jacob en Ezau. Nu kunnen we zien dat het daar alles mee te maken had. Het is de sleutel om de duidelijke transformatie van Ezau te begrijpen. Merk op hoe Jacob's ontmoeting met de engel strategisch geplaatst is tussen de blijkbaar ongelijke portretten van Ezau! De gebeurtenissen die Jacob's worstelwedstrijd omringen hebben ongetwijfeld een verband met Ezau's duidelijke verandering van gedachten.
- A. We kunnen deze Parsha op een aantal manieren bekijken. Hadden de boodschappers van Jacob Ezau's bedoeling verkeerd begrepen toen hij met 400 man naderde? Of, had Ezau de bedoeling hem te doden om dan voor één of andere reden van gedachte te veranderen? Ik ben niet zeker van het antwoord; ik zal jullie echter mijn huidige zienswijze voorleggen. Ik zeg huidige want ik weet niet of het noodzakelijkerwijze het juiste antwoord is. Ik geloof dat Ezau de bedoeling had Jacob te doden tot zijn ontmoeting met de engel. Hier is mijn redenering.
- III. Om Ezau's transformatie te begrijpen, moeten we eerst proberen Jacob's worstelwedstrijd te begrijpen.
- A. Lees [Genesis 32:8-22](#). Welke drie dingen voert Jacob uit als voorbereiding op zijn voorbestemde ontmoeting met Ezau?⁸ Genesis 32:22 vertelt ons dat nadat hij zijn drie

voorbereidingen getroffen had, Jacob ging slapen. Zoals aangestipt door Rav Chanoch Waxman van Har Etzion Yeshiva:

“Eenmaal zijn drievoudige voorbereiding beëindigd, gaat Ya’akov slapen, zo gereed als hij maar kan zijn (32:22). Verrassend genoeg, onmiddellijk nadat ons verteld wordt dat Ya’akov gaat liggen voor de nacht en vlak voor het verhaal van de worsteling, vinden we Ya’akov weer op de been, en steekt hij de Yabbok over... In duidelijk contrast met de voorafgaande opsplitsing van zijn kamp, brengt hij al zijn mensen en al zijn bezittingen bijeen. Hij breekt het kamp op en begint aan een reis. Het gevoel van ommekeer met Ya’akov’s vroegere voorbereidingen wordt verder benadrukt door het beeld van ‘toen stond hij in die nacht op’ (32:23), net het tegenovergestelde van ‘zelf bleef hij die nacht in de legerplaats’ (32:22) dat Ya’akov’s voorbereidingen afsluit. Het lijkt dat Ya’akov op het laatste moment zijn plannen gewijzigd heeft.”⁹

Chaverim, dit was een briljante analyse van Rav Waxman. Merk op hoe hij, om zijn thesis dat Jacob op het laatste moment van gedachte veranderde te ondersteunen, vermeldt dat Jacob zijn familie en zijn bezittingen al in twee kampen opgedeeld had. Nu zien we hem **terwijl hij ze allen samenbrengt** voor een trip naar de overkant van de Jabbok! Dit is duidelijk een ommekeer van zijn origineel plan om Ezau in twee gescheiden groepen te ontmoeten. Wat is er dan gebeurd in Genesis 32:23-24! Waarom is hij ‘s nachts wakker geworden en heeft hij zijn familie naar de overkant van de Jabbok gestuurd? De klassieke commentatoren zijn verdeeld in hun meningen over zijn handelingen. Sommigen zeggen dat hij gewoon vroeg op pad wilde gaan, om voorbereid te zijn voor het geval Ezau onverwacht op hen zou afkomen. Ik geloof echter dat Rashbam de nagel op de kop slaat met de volgende spectaculaire, fantasische, ontzagwekkende thematische connectie waarin hij de overeenkomst opgemerkt heeft van deze passage over Jacob en een gelijkaardige passage over David.

B. Lees [II Samuel 17:21-24](#)! In deze passage vlucht David voor Absalom. Let op de volgende thematische connecties met de sidra (Torah portie) van deze week.

- Net zoals Jacob opstond, zo stond ook David op.
- Net zoals Jacob opstond in de late nacht, in de uren voor zonsopgang, zo stond ook David op in de late nacht, in de uren voor zonsopgang.
- Net zoals Jacob al diegenen die met hem waren de rivier deed oversteken, zo ook, deed David allen met hem de rivier oversteken.
- Net zoals de werkwoordstam voor oversteken driemaal verschijnt om Jacob’s late nacht oversteek te beschrijven, zo ook, verschijnt deze zelfde stam driemaal om David’s late nacht oversteek te beschrijven.
- Rashbam merkte ook op dat de twee oversteken geografisch gezien dicht bij elkaar plaatsvonden!
- David kwam toe in Machanaim na de rivier overgestoken te hebben. Jacob's laatste locatie werd bij Machanaim vastgelegd (Genesis 32:3)!
- David en Jacob vluchten beide voor een nauwverwant familielid.

Omwille van deze verbazende thematische connecties, concludeerde Rashbam dat net zoals David voor Absalom vluchtte, zo ook was Jacob *op de vlucht voor Ezau!*

Daarom zond Adonai de engel om hem te stoppen met vluchten. Dit zou daarenboven uitleggen waarom Jacob’s heup verwond werd, om hem te verhinderen om te vluchten. Het mooie van deze interpretatie is dat het gebaseerd is op een duidelijke thematische connectie met een gelijkaardige gebeurtenis. En, als je al enige

tijd met MBM gestudeerd hebt, dan weet je dat deze thematische connectie betekenisvol is en niet zonder meer genegeerd zou mogen worden.

Genesis 32:4-33:17 begrijpen (Deel II)

- I. Nu we Jacob's handelingen in de late nacht vóór zijn afspraak met Ezau (hij probeerde te vluchten voor Ezau) begrijpen, laten we zien of we zijn worstelwedstrijd met de engel beter kunnen begrijpen.
  - A. Lees [Genesis 32:25-33](#). Opnieuw, kan je denken aan een andere passage, thematisch verbonden met Jacob die met de engel worstelt?¹⁰ Inderdaad! Merk ook op dat net zoals Jacob 's nachts met de engel worstelde, Jacob op dezelfde manier met Ezau worstelde in het donker van zijn moeders schoot. In beide gevallen eindigde de fysieke worstelwedstrijd bij daglicht.
  - B. Laten we een inventaris maken van Jacob's leven. Hij worstelde met Ezau (in de schoot) omdat hij als eerste naar buiten wilde komen. Het is alsof hij wist dat de eerstgeborene de zegen zou krijgen. Hij maakte misbruik van Ezau's zwakte om het geboorterecht van hem te bemachtigen. Hij gebruikte misleiding om de zegen te stelen die voor Ezau bedoeld was. Let op alle uitgebreide voorbereidselen die hij trof om Ezau te kalmeren. Buiten zijn gebed, smeedde Jacob zo goed als hij kon plannen om Ezau's duidelijke woede te overwinnen. Uiteindelijk, uit wanhoop, probeerde hij zelfs weg te lopen. Zie je, Jacob is gewoon om te proberen dingen te doen vanuit zijn eigen kracht en sluwheid. Als je op zijn leven terugblijkt, denk je dat Jacob de zaken behandelt vanuit de kracht van de Ruach (Geest) van de Heilige? Ik denk het niet. In feite geloof ik dat de engel gezonden werd om te voorkomen dat hij zou weglopen. De engel werd gezonden om hem te **dwingen** Ezau onder ogen te komen en vergeving te ontvangen die hij nodig had vooraleer hij verder kon gaan om het volk te worden dat Adonai gepland had.
  - C. Dit voorval met de engel was niet de eerste keer dat de Heilige met Jacob afrekende i.v.m. zijn intriges. Herinner je hoe zijn Oom Lavan Leah verwisselde voor Rachel? Denk je dat het louter toeval was dat Jacob op dezelfde manier misleid werd als hij zijn vader had misleid? Izaak's *zicht was heel zwak*; daarom, *kon hij niet zien* dat het Jacob was die hij gezegend had. Op dezelfde manier, *kon Jacob niet zien* dat Rachel vervangen was door Leah omwille van de *duisternis in zijn tent*. Dit is een voorbeeld van een leer om leer vonnis. Het lijkt alsof Vader YHWH doelbewust tussenkomt in Jacob's leven om hem te helpen een aantal zaken op te ruimen.
- II. Let op wat de engel tot Jacob zei in Genesis 32:28-29. Het woordgebruik is heel belangrijk.

Uw naam zal niet meer Jacob luiden, maar Israël, want gij hebt gestreden met God en mensen, en gij hebt overmocht. (NBG51)

Ze zullen niet langer zeggen dat je naam Jacob is, maar Israël, want je hebt gestreden met God en met mensen en je hebt jezelf bekwaam bewezen.

Deze beide vertalingen krijgen een nieuwe betekenis wanneer je hierin de betekenis van Jacob's naam vervangt, welke *onderkruiper is*. Ze zullen niet langer zeggen dat je naam onderkruiper is. Wie is *ze*? Ik geloof dat het verwijst naar iedereen die wist hoe hij het geboorterecht en zijn zegen verkregen had. Het is alsof de engel zegt, "Niemand zal zich jou nog herinneren als degene die verdringt door misleiding en plannen smeden."

Waarom? Omdat Jacob met God en met de mens gestreden heeft. En we kunnen dit zowel in zijn strijd met Lavan als met Ezau duidelijk zien.

A. Let op de reden voor Jacob's gevecht. Hij wilde de Goddelijke gezant niet laten gaan totdat de engel hem zegende. Ik geloof dat de engel gezonden werd om hem te weerhouden van weglopen. Op grond daarvan had Jacob aan het worstelen kunnen zijn met de bedoeling zichzelf te bevrijden, om zijn vlucht voor Ezau verder te zetten. Nochtans is dat niet waarom hij zo intens met de engel verder worstelde. Ik geloof dat, nadat de engel hem ervan weerhouden had te vluchten, Jacob verplicht werd een beslissing te nemen omtrent zijn toekomst. Zal hij verdergaan met manipuleren en misleiden zoals hij gedaan had of zal hij beginnen met erop te vertrouwen dat de Heilige Zijn beloften zal houden. Het lijkt erop dat Jacob er uiteindelijk genoeg van had om te intrigeren en te vechten. Hoe weten we dat? Omdat, in plaats van met de engel te vechten om zichzelf te bevrijden zodat hij zijn vlucht voor Ezau zou kunnen verder zetten, hij met de engel worstelde en *eiste gezegend te worden!* Het is alsof hij zei, "Okay, ik zal de dingen niet meer op mijn manier doen. Ik zal het op jouw manier doen; ik weet echter dat het niet op jouw manier zal lukken tenzij ik je zegen krijg. Daarom ga ik nergens naartoe tot ik precies dat krijg, jouw zegen!"

Genesis 32:4-33:17 begrijpen (Deel III)

- I. Laten we nu het verhaal, na de worstel wedstrijd met de engel, verder lezen om te zien of Jacob veranderd is.
  - A. Lees [Genesis 33:1-2](#). Deze verzen spreken boekdelen! Maar je zal hun belang alleen begrijpen als je ze thematisch verbindt met een ander Schriftgedeelte. Welke andere verzen zijn thematisch verbonden met Jacob's opsplitsing van zijn familie?¹¹ Inderdaad. En waarom had hij ze *in twee kampen* opgesplitst?¹² Deze keer echter, deelt Jacob ze niet in twee kampen op. Hij verdeelt/stelt ze eenvoudigweg in een volgorde op om Ezau te ontmoeten. Indien hij nog steeds voor zijn leven vreesde, had hij ze dan niet gescheiden gehouden, in twee afzonderlijke kampen zoals hij voordien gepland had? Ik denk het wel. Echter, na deze nacht van vechten met de engel, is Jacob een nieuwe man. Hij is niet langer Jacob, de onderkruiper. Hij is Israël! Hij is Israël die door Adonai gezegend is. Bijgevolg, wat kan Ezau hem dan doen, tenzij het de wil van de Heilige is? Dus, het feit dat Jacob afzag van zijn oorspronkelijke opdeling van zijn familie (*en bezittingen*) in twee afzonderlijke kampen, is het bewijs dat hij veranderd is door zijn ontmoeting met de engel. In plaats van een intrigant die klaar stond om weg te lopen, bood hij Ezau het hoofd met nederig, oprecht vertrouwen.
- II. Heb je doorheen dit verhaal de thematische opstelling opgemerkt die Jacob inneemt ten opzichte van Ezau? Merk op hoeveel keer Jacob naar Ezau verwijst als meester of broeder en hoe dikwijls hij naar zichzelf verwijst als Ezau's dienaar (Genesis 32:4-7, 12, 14, 17-19, 21; 33:3, 5, 8, 13-15)! Wow, wat een thematisch beeld van Jacob. Merk op hoeveel keer Jacob voor Ezau boog (Genesis 33:3). Alle handelingen van Jacob zijn een totale ommekeer van alles waar de zegen (die hij gestolen had) voor stond. De zegen die aan Jacob gegeven was (Genesis 27:28-29) stelde dat Jacob "een heer voor zijn verwanten" zou worden. Daarenboven zei Izaak "je moeders zonen zullen zich voor jou neerwerpen". Wat gebeurt hier dan. Net het tegenovergestelde vindt plaats! Jacob noemt Ezau heer en buigt ook voor hem! Ik zal deze vraag beantwoorden in de sectie Messias in de Parsha. Begrijp voorlopig gewoon dat Jacob werkelijk in Israël veranderd is.

Genesis 32:4-33:17 begrijpen (Deel IV)

- I. We hebben de transformatie van Jacob gezien. En wat met Ezau. Wel, we hebben reeds de duidelijke tegenstelling in de typering van Ezau, zoals voorgesteld in Genesis 32:4-24 tegenover Genesis 33:1-15 opgemerkt. In Genesis 32:4-24, worden we ertoe geleid te geloven dat Ezau nadert met moordgedachten, dezelfde die hij koesterde toen Jacob voor zijn leven vluchtte. En dan, plots, toont Genesis 33:1-15 ons een beeld van Ezau dat totaal verschillend is van wat van hem afgeschilderd werd in de boodschap van Jacob's gezanten en Jacob's angstige handelingen. Hiervoor heb ik er al op gewezen dat het voorval met de engel de sleutel was om zijn transformatie te begrijpen.
  - A. Ik geloof dat Ezau oorspronkelijk tot Jacob naderde met de bedoeling hem te doden, net zoals Genesis 32:4-24 impliceert. Ik geloof echter dat Ezau ook veranderd werd, net zoals Jacob veranderd werd door zijn ontmoeting met de engel! Ik geloof dat nadat hij met Jacob afgerekend had, de Heilige met Ezau afrekende. Ik geloof dat Ezau's hart naar Jacob toe verzacht werd als een rechtstreeks gevolg van het feit dat Jacob de manier waarop hij geleefd had achter zich kon laten. Met andere woorden, Ezau's veranderde karakter is een rechtstreekse vervulling van de zegen die Jacob van de engel ontvangen had. Het was de zegen die Ezau veranderde, net zoals die Jacob veranderd had. Het was echter Jacob die eerst moest veranderen zodat Ezau op dezelfde manier kon reageren. Hoewel het gevecht met de engel op het eerste zicht dus niet op zijn plaats leek, is het de sleutel om Jacob's transformatie in Israël te begrijpen, evenals Ezau's transformatie in een man die bereid was om zijn broer, die hem zo lang geleden onrecht gedaan had, te vergeven. Nadat Jacob Israël geworden was, kon Ezau hem vergeven. Was Jacob verder Jacob gebleven, de onderkruiper, intrigerend en op zijn manier aan zegeningen komend, zou Ezau hem niet vergeven hebben.

DE PARSHIOT ONDERZOEKEN

Doelstelling—Leren hoe 1) het thema van een passage te ontdekken, 2) het thema met andere passages te verbinden en 3) nieuwe inzichten verwerven om de originele passage te interpreteren gebaseerd op haar thematische connecties met die andere passages.

De Levens van de Aartsvaders zijn Profetieën van Gebeurtenissen die moeten plaatsvinden in de Levens van Hun Nakomelingen

- I. Doorheen de commentaren heb ik getracht jullie ervan te overtuigen dat de Torah een profetisch document is. De verhalen in de Torah zijn geen alleenstaande historische gebeurtenissen uit het verleden. Elk verhaal bevat profetische en Messiaanse betekenis! Het is door thematische analyse dat deze diepere niveaus van begrip en toepassing naar voren zullen komen. Bij de Joodse Torah geleerden is het tamelijk vanzelfsprekend dat de gebeurtenissen die plaatsvonden in de levens van de Aartsvaders profetische voorafschaduwingen waren van toekomstige gebeurtenissen in de levens van hun nakomelingen!
- II. Lees [Genesis 34:1-35:7](#). Ik wil dat je je concentreert op twee hoofdgebeurtenissen in deze passage. De eerste gebeurtenis betreft het voorstel van Hamor—Genesis 34:8-10. De tweede gebeurtenis betreft Jacob's reizen naar Bethel—Genesis 35:5. Lees nu [Numeri](#)

[25:1-9](#) en [Numeri 31:1-20](#). Hoe zijn de passages in Genesis en Numeri thematisch verbonden?¹³

- In beide verhalen proberen de heidenen gemengde huwelijken aan te gaan met Am Yisra'el.
- Beide verslagen beschrijven specifiek een Israëliet en een heiden die samenwoonden.
- In beide verhalen werden de heidense mannen afgeslacht.
- In beide verhalen werden de heidense vrouwen en kinderen, evenals de buit van de slachting, door Am Yisra'el gehouden.

Nu, denk je dat dit alles louter toeval is?

- A. Lees nu [Genesis 35:1-7](#). Kan je aan een andere passage in de Torah denken die thematisch verbonden is met Jacob's reizen naar Bethel in Genesis 35:1-7?¹⁴ Inderdaad.
- B. Heb je ook gemerkt dat deze twee gebeurtenissen, de dreiging van assimilatie en de vrees van de Kanaänieten als ze Am Yisra'el het land zien binnenkomen, dicht in elkaars buurt staan in deze twee afzonderlijke boeken? Met andere woorden, het is geen toeval dat deze twee gebeurtenissen samen opgetekend werden toen Jacob zijn familie naar Eretz Yisra'el bracht en toen Am Yisra'el Eretz Yisra'el naderde vanuit de wildernis! Je bent net getuige geweest van een ander voorbeeld hoe de levens van de Aartsvaders profetische voorafschaduwingen zijn van toekomstige gebeurtenissen van hun nakomelingen. De dreiging van assimilatie voorgesteld door Hamor was een profetisch beeld van hoe Am Yisra'el zou geconfronteerd worden met deze zelfde dreiging wanneer ze het Beloofde Land binnengingen! Daarenboven was de vrees die op de Kanaänieten viel toen Jacob Eretz Yisra'el binnenging een profetische voorspelling van de vrees die de inwoners van Kanaän op een dag zou overvallen ,wanneer Am Yisra'el kwam om het Land als haar erfenis te verkrijgen! Opnieuw kunnen we zien dat de verhalen van de Torah evenveel met de toekomst als met het verleden te maken hebben. **Baruch HaShem YHVH!!** Wat leert dit ons over Jacob's reizen?¹⁵ Inderdaad. We hebben al gezien hoe de levens van Abraham en Izaak profetische schaduwen zijn van toekomstige gebeurtenissen. We hebben bijvoorbeeld gezien dat Abraham dikwijls een beeld is van de Vader in de hemel, terwijl Izaak dikwijls een beeld van Yeshua is. Nu zien we dat Jacob en zijn familie een beeld zijn van het volk Israël. Denk aan deze profetische beelden als je verder de Torah bestudeert gedurende de volgende jaren. Uiteindelijk, als we verder het boek Genesis bestuderen, zal je meer en meer verbazingwekkende voorbeelden zien over hoe de verhalen van Jacob en zijn familie profetische beelden zijn van toekomstige gebeurtenissen. Je staat op het punt een grote zegen te ontvangen!

DE CONNECTIE MAKEN TUSSEN DE PARASHAT HASHAVUAH EN DE HAFTARA

Doelstelling—Leren hoe Schriftgedeelten thematisch met elkaar te verbinden, en hierdoor op een Hebreeuwse manier leren denken. Geworteld worden in het belang van thematische analyse door het in actie te zien wanneer je het Torah gedeelte met het Haftarah gedeelte verbindt.

Je kan de Haftara lezing vinden in [Obadja 1:1-21](#). Ik zal een aantal verzen van de Haftarah lezing opsommen. Het zal jouw taak zijn ze thematisch te verbinden met de Parashat HaShavuah lezing.

- I. Hoe is Obadiah 1:1 thematisch verbonden met de Torah portie?¹⁶
- II. Tenzij je een Chumash hebt zal je dit misschien niet weten, maar in Genesis 33:4 staat er boven elke letter in de zin, *en hij kuste hem*, een puntje. Dit is hoogst ongebruikelijk en de wijzen van Israël zijn verdeeld over de betekenis ervan. Sommige denken dat het een allusie is op het feit dat Esau's kussen niet oprecht waren.
  - A. Lees [Ezechiël 35:1-5](#). Volgens deze verzen zal Ezau zijn haat voor Israël voor altijd handhaven. Op dit moment, denk ik dat de punten de volgende betekenis kunnen hebben. Zouden ze kunnen suggereren dat hoewel Ezau oprecht vergeving uitdrukte, zijn nakomelingen dat niet zouden doen? Denk eraan, ik denk dat Ezau veranderd was omwille van Jacob's transformatie in Israël. Profetisch, weten we dat de transformatie van het volk van Jacob's nakomelingen in Israël, een die zegeviert met Elohim, niet zal plaatsvinden totdat de Messias terugkeert en Israël tot hoofd van de volkeren gesteld wordt. Daarom denk ik dat dit een waarschuwing kan zijn voor de toekomstige generaties van Am Yisra'el. Ja, Ezau handelde vergevingsgezind naar Jacob toe; laat je echter niet voor de gek houden. Zijn nakomelingen zullen dezelfde kus niet met oprechtheid geven. Als je de Haftara leest, zal je zien dat Edom echt op een verraderlijke manier met hun broeder, Jacob, gehandeld heeft.

MESSIAS IN DE PARSHA

Doelstelling—*Leren hoe de Torah onderwijs geeft over het leven en de bediening van Yeshua HaMashiach. Yeshua zei dat Mozes over Hem geschreven had¹⁷. Daar de Torah het woord Messias nog niet eens vermeldt, zal dit onderdeel je helpen de Messias in de Torah te zien. Dit wordt voornamelijk gedaan door thematische analyse en midrash te gebruiken.*

Jacob's Beeld van Dienstbaarheid

- I. Ik heb hiervoor het volgende gezegd:

“Heb je doorheen dit verhaal de thematische opstelling opgemerkt die Jacob inneemt ten opzichte van Ezau? Merk op hoeveel keer Jacob naar Ezau verwijst als meester of broeder en hoe dikwijls hij naar zichzelf verwijst als Ezau's dienaar (Genesis 32:4-7, 12, 14, 17-19, 21; 33:3, 5, 8, 13-15)! Wow, wat een thematisch beeld van Jacob. Merk op hoeveel keer Jacob voor Ezau boog (Genesis 33:3). Alle handelingen van Jacob's zijn een totale ommekeer van alles waar de zegen (die hij gestolen had) voor stond. De zegen die aan Jacob gegeven was (Genesis 27:28-29) stelde dat Jacob “een heer voor zijn verwanten” zou worden. Daarenboven zei Izaak “je moeders zonen zullen zich voor jou neerwerpen”. Wat gebeurt er hier dan. Net het tegenovergestelde vindt plaats! Jacob noemt Ezau heer en buigt ook voor hem!”

Ik heb je verteld dat Ezau veranderd was omdat Jacob veranderd was. Laten we zien hoe dit in zijn werk gaat.

- A. Heel zijn leven heeft Jacob getracht de zegen vast te houden. Zelfs voor zijn geboorte, streefde hij naar de zegen! Wat vertegenwoordigt deze zegen?¹⁸ Jacob wil de leiding.

Hij wil het volk stichten dat op een dag een zegen voor de hele wereld zal zijn. Totdat hij met de engel worstelde, gebruikte hij alle middelen om de zegen te behouden, fysisch gevecht, eenzijdige overeenkomsten en bedrog inbegrepen. Hij wist wat hij wilde en bereid er om het even welke menselijke prijs voor te betalen. Let echter op zijn houding na met de engel geworsteld te hebben. Hij toont berouw. Daarenboven heeft hij zichzelf in de rol van een dienaar geplaatst, net het tegenovergestelde van wat hij verlangt.

- B. Kan je aan een thematische connectie denken tussen de hierboven vermelde ideeën en een van Yeshua's onderwijzingen over discipelschap?¹⁹ Inderdaad. Dit is Jacob's, of zal ik zeggen Israël's nieuwe motivatie. In plaats van het leiderschap vast te houden, neemt hij nu de rol op van een dienaar. Nu begrijpt hij dat hij moet dienen om te leiden!
- C. Dit is de reden waarom Ezau hem kom aanvaarden. Profetisch gezien, zal het Joodse volk nooit het respect van de Arabische volken winnen tot het veranderd wordt in Israël, één die gezegevierd heeft met Elohim. Daarenboven zal Israël de dienaar van de volkeren moeten zijn zoals de Heilige hem geroepen heeft te zijn. En dit zal alleen gebeuren als Am Yisra'el zichzelf vindt in Messias Yeshua. Alleen dan zal Am Yisra'el zich met Ezau verzoenen.

Rachel's Rouw en Dood

- I. Lees Genesis 35:16-20. In deze passage sterft Rachel tijdens de bevalling. Terwijl ze stervende was, noemde ze haar zoon Ben Oni, wat zoon van mijn rouw betekent. Zo hebben we een thematische connectie tussen Rachel, haar kind en rouw. Kan je aan een ander Schriftgedeelte denken dat hiermee thematisch verbonden is?²⁰ In [Jeremia 31:15](#) stelt de profeet dat Rachel rouwde om haar kinderen. In voorbije lessen hebben we de reden gezien waarom de kinderen van Rachel met de Messias gelinkt moeten worden. Zij was de derde Aartsmoeder die bovennatuurlijke hulp nodig had om zwanger te worden van een kind vanuit een onvruchtbare/dorre schoot. Hoewel ze Jozef reeds had gebaard, kende ze ongeveer acht bijkomende jaren van onvruchtbaarheid voor ze zwanger werd van haar tweede zoon, die Jacob Benjamin hernoemde.
  - A. Let op de locatie waar Rachel stierf. Het was juist buiten Ephrath. Kan je aan een vers denken dat de Messias thematisch linkt met Ephrath?²¹ Zoals je kan zien is dit een Messiaanse profetie van de geboorte van de Messias. Volgens Mattheüs 2:5-6 begrepen de religieuze leiders van Israël dat Micha 5:2 een profetie was van de geboorte van de Messias.
  - B. Hoe is Micha 5:2-3 thematisch verbonden met de Parsha van deze week?²² De som van deze thematische connecties leert ons dat, op een bepaalde manier, de geboorte van de Messias verbonden zal zijn met rouw en barensweeën.
  - C. Lees nu Mattheüs 2:16-18. Zoals je kan zien, toen Rachel haar zoon Ben Oni (zoon van mijn rouw) noemde, *was ze feitelijk aan het profeteren over de rouw die zou plaatsvinden bij de geboorte van de Messias!* Deze rouw was het gevolg van de slachting van alle mannelijke baby's jonger dan twee. Opnieuw zien we dat de levens van de Aartsvaders en de Aartsmoeders evenveel te maken hebben met de toekomst als met het verleden.
- II. Kan je aan een andere thematische connectie denken i.v.m. de rouw van Rachel omwille van de slachting van onschuldige mannelijke baby's?²³ Inderdaad. Wat leert deze thematische connectie ons over Mozes?²⁴ We weten dit omdat Mozes de verwachte verlosser voor Am Yisra'el was, net zoals Yeshua die was! Net zoals hasatan probeerde

Mozes (de verwachte verlosser) bij zijn geboorte te vernietigen, zo ook probeerde hij Yeshua te vernietigen.

- III. Kan je aan een andere verlosser denken die hasatan bij zijn geboorte zal proberen te vernietigen?²⁵ In Exodus probeerde Farao de toekomstige verlosser van het volk Israël te vernietigen door alle baby jongetjes in de Nijl te laten werpen. In Openbaring, probeert hasatan het mannelijk-kind te vernietigen dat over de volken moest heersen met een ijzeren scepter. Let op de volgende overeenkomsten.
- A. In Exodus is degene die moet vernietigd worden (Mozes) voorbestemd om te heersen en autoriteit uit te oefenen. In Openbaring 12, is het mannelijk-kind dat moet vernietigd worden voorbestemd om met een ijzeren scepter over de volken te heersen.
  - B. In Exodus probeerde Farao de toekomstige heerser bij zijn geboorte te vernietigen. In Openbaring 12, probeert hasatan het mannelijk-kind te vernietigen bij de geboorte!
  - C. In Exodus wordt de verlosser, Mozes, op bovennatuurlijke wijze behouden door Adonai. In Openbaring wordt het mannelijk-kind op bovennatuurlijke wijze uit de handen van hasatan verlost.
  - D. In Exodus probeert Farao de wateren van de Nijl te gebruiken om de verlosser te vernietigen. In Openbaring 12, probeert hasatan water te gebruiken om het overblijfsel van het zaad van de vrouw te vernietigen. Is dit puur toeval?

Terwijl velen geloven dat het mannelijk-kind van Openbaring 12 naar Yeshua verwijst en dat de wegvoering naar Gods troon naar Yeshua's hemelvaart verwijst, denk ik, *op dit ogenblik*, dat het niet zo is. Ik denk dat het betrekking heeft op een eindtijd gezelschap van overwinnaars voor de volgende redenen. 1) Openbaring 2:26-27 belooft dat het degenen die overwinnen zal toegestaan worden met een ijzeren scepter te heersen—net zoals vermeld in Openbaring 12:5, betreffende het mannelijk-kind. 2) In Openbaring 1:19, wordt Johannes gezegd de dingen die hij gezien heeft op te schrijven, de dingen die zijn en de diengen die hierna zullen zijn. Openbaring 1:1-19 komt overeen met de dingen die hij gezien heeft. Openbaring 1:20-3:22 komt overeen met de dingen die zijn. Openbaring 4:1-22:21 komt overeen met de dingen die *hierna* zullen zijn, i.e. in de toekomst. Openbaring 4:1 vermeldt specifiek, "...ik zal u tonen *de dingen die hierna zullen zijn*." Daarom kan de opname van het mannelijk-kind naar de hemel Yeshua's hemelvaart wat een gebeurtenis uit het verleden is, niet zijn. Daarenboven werd Yeshua niet van hasatan verlost—zoals vermeld in Openbaring 12—door naar de troon opgenomen te worden. Ten slotte stelt Openbaring 14:4 dat er een aantal op de Berg Tziyon staan (Op. 14:1) welke zijn gekocht als eerstelingen uit de mensen (Op. 14:4), wat thematisch verbonden is met opgenomen worden naar Gods troon (Op. 12:5).

De Doctrine van Balaam in de Laatste Generatie

- I. We hebben al gezien dat de doctrine van Balaam—een doctrine van assimilatie onder de volken van de wereld—profetisch voor ons uitgebeeld werd wanneer Jacob verleid werd om zijn nakomelingen toe te laten gemengde huwelijken te hebben met Hamor in Shechem. Op een dieper niveau, suggereer ik dat de doctrine van Balaam feitelijk de doctrine van hasatan is! Denk eraan, de levens van de Aartsvaders zijn profetische voorafschaduwigen van toekomstige generaties. We hebben een vervulling van dit beeld (oorspronkelijk voorgesteld in Genesis 34) gezien wanneer Balaam de Midianieten het advies gaf Am Yisra'el te verleiden. Wat je misschien niet weet is dat elke profetische handeling meerdere vervullingen kan hebben!

- B. Lees [Openbaring 2:14](#). In deze passage zegt Yeshua dat de laatste generatie met de doctrine van Balaam zal te maken hebben! Denk eraan, de doctrine van Balaam werd profetisch voor ons uitgebeeld in Genesis 34! Daarom zien we dat het verhaal van Genesis 34 feitelijk een profetische voorafschaduwning was van gebeurtenissen die betrekking hebben op de laatste generatie welke de Messias zal zien komen op wolken van Glorie! Nu kan je begrijpen waarom Jesaja deze profetie uitte:

5 Met wie wilt gij Mij vergelijken en gelijkstellen, aan wie Mij gelijk achten, dat wij elkander zouden gelijk zijn? 6 Zij schudden goud uit hun buidel en wegen zilver in een weegschaal; zij huren een goudsmid, opdat hij er een god van make. Zij knielen, ook buigen zij zich neder. 7 Zij heffen hem op de schouder, zij torsen hem en zetten hem neer op zijn plaats; daar staat hij, hij wijkt niet van zijn plaats. Al schreeuwt iemand tot hem, hij antwoordt niet, uit de benauwdheid redt hij hem niet. 8 Denkt hieraan en vermant u; gij overtreders, neemt het ter harte. 9 Denkt aan hetgeen vroeger, vanouds, gebeurde; Ik immers ben God, en er is geen ander, God, en niemand is Mij gelijk; 10 Ik, die van den beginne de afloop verkondig en vanouds wat nog niet geschied is; die zeg: Mijn raadsbesluit zal volbracht worden en Ik zal al mijn welbehagen doen; (Jesaja 46:5-10 – NBG51)

Shabbat Shalom!

---

¹ Hij zendt boodschappers voorop om Ezau van zijn terugkeer op de hoogte te brengen. Daarenboven, zendt hij ze duidelijk heel lang op voorhand uit opdat ze hem zouden kunnen inlichten over Ezau's gezindheid. Dat is waarom ze voldoende tijd hadden om naar Ezau te gaan en terug te keren **VOORDAT** Jacob toekwam.

² Denk eraan, hij was naar Charan gevlucht omdat Ezau hem wilde doden omdat hij hem het geboorterecht en de "zegen" ontnomen had.

³ Het lijkt alsof Ezau er nog steeds op uit is om Jacob te doden!

⁴ **Angst**, met een grote A.

⁵ Oppervlakkig gezien niet.

⁶ Het lijkt er helemaal niet in te passen. Doorheen Genesis 32:4-33 lijkt de Torah te suggereren dat Ezau naar Jacob toekomt met de bedoeling hem te doden! Ezau's handelingen (Ezau liep naar hem toe, omhelsde hem, viel hem om de hals, kuste hem en weende) komt totaal niet overeen met het beeld dat de Torah in de vorige verzen geschetst had.

⁷ Ja, Genesis 32:25-33, wanneer Jacob met de "man" worstelde.

⁸ 1)Page: 1

Hij splitste zijn familie op in twee kampen, 2) Hij bad en vroeg de Heilige om hulp, 3) ten slotte, zend hij geschenken naar Ezau in de hoop dat dit diens woede zouden bedaren.

⁹ *And Yaakov was Left Alone*, door Rav Chanoch Waxman, The Israel Koschitzky Virtual Beit Midrash, <http://www.vbm-torah.org/parsha.62/08vayishlach.htm>.

¹⁰ Ja, toen Jacob in de schoot was, worstelde hij met Ezau!

¹¹ Vroeger, in Genesis 32:8-9, had Jacob zijn familie in twee kampen opgesplitst.

¹² Omdat hij vreesde dat Ezau hem zou aanvallen. Hij wilde de overleving verzekeren van tenminste een deel van zijn familie.

¹³ In beide gevallen probeerden de heidenen Am Yisrael er toe te brengen met hen te assimileren!

¹⁴ Ja. Numeri 22:1-6, waar de inwoners van het land Kanaän door angst gegrepen worden wanneer Am Yisrael naar het land reist!

¹⁵ Het leert ons dat Jacob's reizen met zijn familie een profetisch beeld zijn van de reizen van toekomstige generaties van Am Yisrael (het volk Israël).

¹⁶ De volkeren hebben nieuws gehoord betreffende Edom, net zoals Jacob van zijn boodschappers berichten/nieuws kreeg betreffende Ezau (Edom).

¹⁷ Yeshua zei in Johannes 5:46 dat Mozes over Hem gesproken had. Psalm 40:6-8, sprekend over de Messias, zegt dat het boek over Hem geschreven is. Paulus zegt dat alle feesten profetische schaduwen waren van Messias Yeshua.

¹⁸ De zegen die aan Jacob gegeven wordt (Genesis 27:28-29) stelt dat Jacob "een heer voor zijn bloedverwanten" moest zijn. Daarenboven, zei Izaak "je moeders zonen zullen voor jou neerbuigen". Daarom vertegenwoordigt de zegen leiderschap over de familie.

¹⁹ Ja. Hij zei dat wie een leider wil worden een dienaar van allen moet worden.

²⁰ Ja, Jeremia 31:15.

²¹ Ja, Micha 5:2-5.

---

²² Beide passages spreken van iemand die barensweeën heeft in Ephrath.

²³ Er was en slachting van mannelijke baby's toen Mozes geboren werd.

²⁴ Het leert ons dat Mozes' leven een beeld van de Messias zal zijn!

²⁵ Ja, het mannelijk kind van Openbaring 12.